

خوشامدگویی به «اوراسیای بزرگ»

نشست سه‌جانبه ایران، جمهوری آذربایجان و روسیه برای توسعه کریدور جهانی شمال-جنوب ناشی از درک واقعیات امروز و حقایق فرداست.

کریدور شمال - جنوب برای جمهوری‌های آسیای مرکزی اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد. این کشورها مدت‌ها است که فاقد راه‌های تجاری و حمل‌ونقل مطمئن به جنوب بوده‌اند.

طبق این تحلیل، مسائل سیاسی و امنیتی موجود در افغانستان و مابین پاکستان و هند، جمهوری‌های آسیای مرکزی را که به مسیرهای صادراتی جدید نیاز دارند به سمت ایران هدایت کرده است. برای آن‌ها چابهار بهترین گزینه برای تجارت با هند و بازار 1.4 میلیارد نفری آن است. همچنین بازار بیش از 200 میلیونی پاکستان نیز برای این کشورها قابل دسترس می‌شود.

افغانستان و برخی کشورهای آسیایی میانه در وضعیت انزوا قرار دارند اما آسیای مرکزی به‌زودی برای تجارت با پاکستان و هند بدون نگرانی از چالش‌های سیاسی، دیپلماتیک و امنیتی در موقعیت مناسبی قرار خواهد گرفت. افزایش تجارت درآمد این کشورها را هم‌افزایش می‌دهد و جمهوری‌ها را در برابر نفوذ دیگر کشورها تقویت می‌کند، ضمن آنکه تجارت به نفع پاکستان هم خواهد بود.

همچنین کریدور شمال - جنوب می‌تواند زیرساخت سخت همگرایی در قالب «اوراسیای بزرگ» را تقویت کند. در واقع ایران با بهره‌گیری از موقعیت استراتژیک خود در آسیا می‌تواند بازیگری مهم در پیشبرد طرح‌های اقتصادی و توسعه محور کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای و اتحادیه اوراسیا باشد.

از طرفی در پی حمله روسیه به اوکراین و اعمال تحریم‌های گسترده کشورهای اروپایی و آمریکا علیه روس‌ها؛ ارائه سرویس حمل‌ونقل دریایی توسط خطوط کشتیرانی بین‌المللی به بنادر مهم روسیه از جمله ولادی وستک، سن‌پترزبورگ و نووروسیسک متوقف و همچنین راه آهن سراسری شرقی - غربی آن کشور نیز کارایی خود را از دست داد.

در حال حاضر روسیه بیش از هر زمان دیگری برای مبادله کالا و تجارت هشت میلیارد دلاری با هندوستان و کشورهای جنوب و شرق آسیا به مسیر کریدور شمال - جنوب نیاز پیدا کرده است.

پس از تحریم‌های اعمال شده بر ضد روسیه، دولت هند کمیته‌ای تشکیل داد تا برای کمک به بازرگانان هندی راه‌های دسترسی به تسهیلات کشتیرانی را پیدا کند که در این بین مسیر بنادر گرجستان را برای ارسال کالاهای صادراتی هند به روسیه برگزیدند. چند روز بعد از ارسال نخستین محموله از مسیر گرجستان، برخی از تحلیلگران اقتصادی هند مطلب جدیدی را مبنی اینکه مسیر کریدور ترانزیتی شمال جنوب که از ایران و آذربایجان عبور می‌کند به مراتب سریع‌تر و ارزان‌تر از مسیر گرجستان است را مورد تأکید قرار دادند.

کریدور شمال-جنوب روی ریل عملیاتی شدن در دولت سیزدهم

با ظهور اقتصادهای نوظهور چین و هند در شرق و تقابل غرب علیه مسکو و تحریم‌های همه‌جانبه علیه این کشور، حجم زیادی از تجارت میان هند و روسیه از طریق ایران و کریدور شمال-جنوب میسر شده است.

موقعیت راهبردی و ژئوپلیتیک کشورمان همواره مورد توجه سایر کشورهای جهان قرار داشته است از این رو میتوان سهم قابل توجهی ای

از ترازیت کالا را با استفاده از توسعه زیرساخت‌های ریلی جاده‌ای به خود اختصاص داد. این کریدور یکی از مهم‌ترین شاه‌راه‌های ارتباطی نیمکره شرقی است که با ابتکار سه کشور ایران روسیه و هند تاسیس شد و سپس با پذیرفتن یازده کشور دیگر شامل جمهوری آذربایجان، ارمنستان، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکیه، اوکراین، بلاروس، عمان، سوریه و بلغارستان، خود را به عنوان مسیری جایگزین و قابل اعتماد به اثبات رساند.

شبکه بزرگراه‌ها، مسیرهای دریایی و ریلی به طول ۷۲۰۰ کیلومتر، کریدور حمل‌ونقل بین‌المللی شمال-جنوب را تبدیل به کوتاه‌ترین مسیر ارتباطی (حدود ۳۵ تا ۳۷ روز) بین روسیه و هند می‌کند. به گفته کارشناسان، این امر همچنین هزینه حمل و نقل بین دو کشور را حدود ۳۰ درصد کاهش می‌دهد.

اقدامات دولت سیزدهم

در اولین روزهای شروع به کار دولت سیزدهم، وزیر راه و شهرسازی در راستای اجرای فرامین و برنامه‌های رییس جمهوری در این حوزه و تحقق اهداف و برنامه‌های اعلامی دولت، ۱۰ اقدام راهبردی وزارت راه و شهرسازی را در گام نخست برای اجرا و اقدام عاجل ابلاغ کرد. یکی از این فرامین تعیین تکلیف پروژه‌های پیشران حمل و نقل با تاکید بر پروژه‌های ناتمام دارای اولویت و امکان خاتمه‌یابی سریع بود.

در همین راستا، وزارت راه و شهرسازی در یک سال اخیر اقدام به توسعه زیرساخت‌های جاده‌ای کرده که مجموع راه‌های احداث شده به ۲۲۷۹ کیلومتر می‌رسد. این در حالی است که فعالیت بزرگراه سازی دولت سیزدهم، ۹ درصد رشد نسبت به متوسط ۵ ساله گذشته داشته است. به مناسبت هفته دولت نیز، ۳۲۳ پروژه راه و شهرسازی با اعتباری ریالی بیش از ۱۸ هزار میلیارد تومان و اعتبار ارزی ۴.۲۳ میلیون یورو به بهره‌برداری رسید. این مهم در حالی محقق شد که دولت سیزدهم وارث طرح‌های ناتمام بسیاری بود اما اتمام طرح‌های نیمه تمام و تکمیل حلقه‌های بزرگراهی و آزادراهی در مسیر کریدور شمال جنوب و به سرانجام رساندن آنها را در اولویت کاری خود قرار داده است.

در همین رابطه کاظم جلالی سفیر کشورمان در روسیه در دیدار با دستیار رییس جمهور روسیه ضمن اشاره به اهتمام جدی رهبران دو کشور به توسعه کریدور شمال - جنوب از جمله برقی سازی راه آهن گرمسار - اینچه برون و مشارکت روسیه در ساخت راه آهن رشت - آستارا در چارچوب این راه‌گذر بین‌المللی بر اجرای هرچه سریعتر توافقات در این چارچوب تاکید نمود.

رییس مجلس نیز در جریان نظارت ستادی خود از خط راه شیراز - بوشهر- عسلویه از کریدور شمال به جنوب بعنوان یکی از مسائل اولویت دار و اساسی مجلس و دولت برشمرد و خواستار تسریع در روند تکمیل این پروژه بین‌المللی شد.

اهمیت کریدور شمال جنوب برای روسیه

روسیه که تحت تحریم‌های غرب قرار گرفته است به دنبال ایجاد روابط تجاری جدید، مصمم به تعمیق روابط با کشورهای است که بی‌توجه به تحریم‌های غرب به تجارت خود با روسیه ادامه داده‌اند. ازین رو گذرگاه شمال جنوب را رگ حیاتی حمل و نقل از سنت پترزبورگ به بنادر ایران و هند میدانند. این کریدور، می‌تواند یک جایگزین مطمئن برای مسیر کنونی دریای بالتیک- کانال سوئز باشد که با تنش‌های روسیه و غرب امنیت آن برای روسیه به خطر افتاده است. دور زدن کانال سوئز همچنین می‌تواند به کشورهای که از طریق کریدور حمل و نقل بین‌المللی شمال جنوب، تجارت می‌کنند کمک کند تا از تأخیر در نقاط بن بست، مانند آبراه تحت کنترل

آرایش جدید در اقتصاد جهان

با تلاش‌های اتحادیه اروپا و ایالات متحده جهت محدود کردن نقش روسیه در اقتصاد جهانی این کشور با اقدامات متقابلی همچون دریافت بهای انرژی به روبل روسیه توانست ارزش روبل را به شدت افزایش دهد. با توجه به افزایش قابل ملاحظه صادرات نفت روسیه به هند و پیش‌بینی زمستان سخت و سرد برای اروپا به نظر می‌رسد شاهد شکل‌گیری آرایشی جدید در اقتصاد جهان باشیم ازین رو دولت میتواند با تکمیل گذرگاه شمال - جنوب، اقتصاد دریا را فعال و تجارت دریایی و حمل و نقل زمینی را تسهیل کند چرا که صنعت حمل‌ونقل پیش‌زمینه توسعه بخش‌های اقتصادی کشور بوده و با شکل‌گیری مناسبات جدید در منطقه و تمایل هند و روسیه به افزایش حجم مبادلات با تکمیل پروژه‌های ناتمام ریلی و جاده‌ای، ایران می‌تواند از عبور و ترانزیت کالا از خطوط ریلی و جاده‌ای خود درآمد سرشاری داشته باشد.

علاوه بر این نقش ایران و به‌ویژه بندر چابهار به عنوان یک شاهراه و گذرگاه مهم و بندر دریایی برای مرتبط کردن خطوط دریایی به یکدیگر، یک نقش حیاتی است ایران با داشتن منابع عظیم نفت و گاز و قرار گرفتن در «هارتلند انرژی» (قلب انرژی جهان) موقعیت جغرافیایی خوبی برای مشارکت و بهره‌گرفتن از مزایای پروژه دارد؛ موقعیت ژئواستراتژیک ایران که در مرز دریای خزر و خلیج فارس قرار گرفته برای سایر کشورها مهم است و این کشورها خواهان مشارکت جدی ایران در این پروژه هستند.

فرصتی برای کسب و کار جدید

روسیه در بحبوحه تحریم‌های غرب که اقتصاد این کشور را تحت تاثیر قرار می‌دهد، به دنبال فرصتی برای راه‌اندازی مشاغل جدید است. در ماه آوریل گزارش شد که پیشرفته‌ترین ایالت صنعتی روسیه یعنی ریازان به دنبال همکاری اقتصادی بیشتر با هند است. فرماندار ریازان با کارآفرینان هندی دیدار کرده بود تا زمینه‌های رشد را بررسی کند. فرماندار «نیکولای لیویموف» در مصاحبه‌ای به اکونومیک تایمز گفت: ما یک تور جهانی را آغاز کرده ایم که از هند شروع می‌شود زیرا مایلیم تجارت با کشورهای منتخب را افزایش دهیم.

هند در حال حاضر بیشتر از قبل از جنگ اوکراین از روسیه نفت خام می‌خرد، هند اعلام کرده است که انرژی روسیه را با تخفیف خریداری خواهد کرد زیرا به دنبال بهترین معاملات برای مردم خود است. روسیه دومین صادرکننده بزرگ نفت هند در ماه مه (خرداد) بود و می‌توانست شرکای قدیمی انرژی خود را کنار بگذارد تا در ژوئن به بزرگترین تامین‌کننده نفت خام هند تبدیل شود.

در همین حال، در اواسط جون (اواخر خرداد)، روسیه کریدور حمل و نقل بین‌المللی شمال جنوب را عملیاتی کرد که برای اولین بار محموله‌های ورقه‌های چوبی را تحویل می‌داد، کل محموله دو کانتینر ۴۰ فوتی از لمینت‌های چوبی به وزن ۴۱ تن بود.

به گفته مدیر پایانه مشترک ایران و روسیه در آستاراخان، کانتینرها در سن پترزبورگ بارگیری شده و به سمت آستاراخان می‌روند و دوباره در بندر سولیانکا بارگیری می‌شوند. سپس دریای خزر را طی می‌کنند تا به بندر انزلی برسند و قرار است از طریق کامیون به بندرعباس در جنوب ایران منتقل شوند. این دو کانتینر سپس به بزرگترین بندر کانتینری هند (موندرادرگجرات) فرستاده خواهند شد.

انتظار می رفت این سفر ۲۵ روز طول بکشد که ۱۵ روز کمتر از مسیرهای معمولی برای صادرات است.

کریدور حمل و نقل بین المللی شمال جنوب، همچنین ممکن است به بندر چابهار ایران نیز متصل شود که در این صورت، به توسعه تجارت هند با آسیای مرکزی کمک قابل توجهی خواهد کرد.

اخبار صنعت - قاسم اسلامی

